

Ziemie polskie

Po upadku powstania styczniowego w ramach nasilającej się rusyfikacji zaczęły powstawać liczne, rosyjskojęzyczne szkoły średnie. Jedynie w elementarnym szkolnictwie nauczano po polsku języka polskiego i religii. Zlikwidowano polską wyższą uczelnię – Szkołę Główną, a działał uniwersytet rosyjski w Warszawie. W wychowaniu kształcono w duchu wielkoruskim i antypolskim. W postawach premiowano donosicielstwo, nakazywano pamięciowo przyswajać absurdalne tytuły i daty urodzin poszczególnych carów, rosyjskich książąt, księżnych itp. Kłopoty językowe obniżały przyjemność czerpania z wiedzy, pogarszały wyniki edukacji. Szkoły stały się dla polskiej młodzieży straszliwie obce, coraz mniej chętnie wysyłano do nich dzieci. Zamożniejsi wysyłali je do „spolonizowanej” Galicji. Najgorszy czas w polskim szkolnictwie przypadł na czas gdy generalnym kuratorem oświaty w „kongresówce” był Aleksander L. Apuchtin. Rosjanie nie wierząc w rusyfikacyjne możliwości szkoły zakładając, że niezależnie od oblicza tylko wzmocni ona polskość, traktowali szkolnictwo po macoszemu. Szkoły publiczne, a więc utrzymywane przez gminy, obejmowały na terenie Królestwa Polskiego 15,6% dzieci w wieku szkolnym. Sytuację mogły poprawić społeczne inicjatywy oświatowe. Stały się one możliwe dzięki rewolucji 1905 roku, Nie zaradziły analfabetyzmowi, ograniczały jego zasięg, ale wynosił on dalej 57% dorosłej ludności.

Ziemia mławska

Mława – stolica powiatu - bardzo silnie rozwijała się w latach 1864 – 1914. W tym okresie liczba mieszkańców potroiła się i w roku 1913 wynosiła już 18 tysięcy. Nastąpił rozwój kapitalizmu, stopniowo likwidowano większość pozostałości feudalnych. Cechą charakterystyczną był bardzo słaby rozwój przemysłu. Handel, wskutek braku odpowiednich szkół odczuwał brak fachowców i pozwolił penetrować rynek lepiej przygotowanym merytorycznie i finansowo kupcom z Warszawy i Prus. W początkach XX wieku ofiarna inteligencja mławska i postępowi ziemianie tworzą liczne organizacje społeczne typu gospodarczego (Spółdzielnia spóżywców „Spójnia, Mławskie Towarzystwo Dobroczynności) i kulturalnego (Towarzystwo Śpiewacze „Lutnia”, Mławski Dom Ludowy). W 1901 roku w Mławie było 5 bardzo biednych szkół początkowych.

Z życia Szkoły

1903 - 6 września odbyło się w ratuszu mławskim zebranie mieszkańców Mławy i okolic, na którym uchwalono utworzenie w Mławie 7-mio klasowej męskiej szkoły handlowej. 18 października zostaje sporządzony notarialnie akt założycielski Szkoły.

1904 - 29 stycznia Generał-gubernator warszawski wydaje pozytywną decyzję w sprawie utworzenia szkoły. 11 maja przekazanie budynków po monopolowych miastu Mławie wraz z całym urządzeniem centralnego ogrzewania, stacją elektryczną i urządzeniami straży ogniowej.

1905 - 13 października Rada Opiekuńcza wydelegowała dwóch członków do przejęcia od magistratu m. Mławy przyznanej szkole posesji

1906 - 2 marca została wydana formalna zgoda władz rosyjskich na nauczanie części przedmiotów

w Szkole w języku polskim. 12 czerwca Rada Opiekuńcza wybiera pierwszego w historii dyrektora szkoły – Gustawa Edmunda Fankanowskiego. Zostają ogłoszone egzaminy wstępne do szkoły. 8 września uroczystość zainaugurowany został nowy rok szkolny i otwarto szkołę.

1907 - Uruchomiona zostaje klasa czwarta. Władze rosyjskie oceniają pretekta ks. Franciszka Gieryszewskiego i profesora H. Miączyńskiego jako „niebłogonadziejnych”.

1908 - Zaczyna funkcjonować klasa piąta. Rada Opiekuńcza zdecydowała o wprowadzeniu języka łacińskiego jako przedmiotu nauczania.

1909 - 4 sierpnia Dyrektor Szkoły otrzymuje od Biskupa Płockiego list, w którym hierarcha kościelny składa wielkie uznanie za doskonałe prowadzenie szkoły. Zaczyna funkcjonować klasa szósta.

1910 - Uruchomiona została klasa siódma.

1911 - Przy szkole powstaje bursa szkolna, w której od razu zamieszkuje 30 uczniów, a za rok liczba jej mieszkańców zwiększa się do 60. Odbywają się pierwsze egzaminy końcowe uprawniające do otrzymania świadectw dojrzałości.

1912 - Działająca w szkole Organizacja Młodzieży Postępowo – Niepodległościowej pod wodzą Zygmunta i Adama Sokołowskich tworzy tajną drużynę, kierowaną przez A. Miłobędzkiego. Do władz rosyjskich trafia donos na nieprawomyślność szkoły, na szczęście nieskuteczny.

1913 - W klasach starszych funkcjonuje samorząd, pomoc naukowa dla słabszych uczniów. Przy szkole prowadzono warzywny ogród, z którego pokaźne dochody przeznaczone były całkowicie na zakup książek dla niezamożnych chłopców.

Ziemie polskie

Działania wojenne powodują zniszczenia i dezorganizację. Spowodowane są także poprzez wycofujące się wojska rosyjskie. Mazowsze pod okupacją niemiecką poddane zostaje gospodarce rabunkowej. Żelża jednak tu ucisk narodowy. Zaczęto przywracać szkolnictwu charakter polski, czego symbolem w 1915 roku stało się otwarcie w Warszawie uniwersytetu i politechniki. Wzrosła swoboda organizacyjna, zaczęto tworzyć zaczątki władz samorządowych dla „Królestwa Polskiego”. Generał Beseler – gubernator warszawki w dniu 8 września 1915 roku wydał reskrypt, regulujący organizację szkolnictwa na podległym mu terenie. Najwyższą władzą nadzorującą i kierującą kwestiami oświaty i wychowania była niemiecka administracja cywilna w Polsce. Bez zgody przedstawicieli władzy niemieckiej, nie mogła zostać uruchomiona żadna szkoła ani mianowani dyrektorzy czy nauczyciele. W roku 1916 została reaktywowana działalność Polskiej Macierzy Szkolnej, której głównym celem była walka z analfabetyzmem. Obok kursów czytania, PMS organizowała Uniwersytety Ludowe na których wykładano język polski, prawoznawstwo, arytmetykę, geografę, fizykę i przyrodę. W wyniku ruchu narodowyzwoleńczego powstały Legiony i POW. 11 listopada 1918 roku I wojna światowa została zakończona, a Polska powstała jako państwo uznane na arenie międzynarodowej.

Ziemia mławska

Mława, miasto od wieków nadgraniczne, w chwili wybuchu i wojny światowej znalazła się w bezpośredniej strefie działań wojennych. Działania wojenne rozpoczęły się 19 sierpnia 1914 roku. W sierpniu i we wrześniu Mława ośmiokrotnie zajmowana była na przemian przez wojska rosyjskie i niemieckie. Działania wojenne, a szczególnie wycofywanie się wojsk rosyjskich spowodowały w Mławie olbrzymie straty gospodarcze. Po klęsce armii rosyjskich miasto dostało się pod okupację niemiecką. Początkowo reżim okupacyjny spowodował zanik działań politycznych i społecznych, lecz już w lipcu 1915 roku powstaje w Płocku Rada Szkolna Gubernialna z ks. Biskupem A. Nowowiejskim na czele. Głównym celem Rady było uruchomienie szkolnictwa. Przed wybuchem wojny w mieście funkcjonowały 3 dwuklasowe i 3 jednoklasowe publiczne szkoły początkowe. Ponadto działały dwie szkoły średnie – szkoła Handlowa i Gimnazjum A. Mrozowskiej.

Z życia Szkoły

1914 - Wybucho I wojna światowa, co powoduje zawieszenie działalności szkoły. Kadra nauczycielska i uczniowie rozpraszają się po Polsce, a budynek użytkowany jest najpierw przez wojska rosyjskie, a następnie przez niemieckie.

1915 - Na jesieni Szkoła wznowia działalność. Dyrektorem nominowany zostaje Julian Rzymowski, ale realnie kieruje nią Kazimierz Sacharko. Do klasy wstępnej zgłasza się 21 uczniów: do pierwszej – 17, do drugiej – 24, do trzeciej – 18, do czwartej – 12.

1916 - W styczniu reaktywuje swoją działalność drużyna skautowa, której drużynowym zostaje Czesław Jaworski, a jej patronem księżę Józef Poniatowski. We wrześniu wiąże się ona z kongresowym ZHP. 28 maja w Warszawie powstaje Akademickie Koło Mławian jako organizacja

apolityczna i bezpartyjna. 1 września ma miejsce zmiana nazwy ze Szkoły Handlowej na Gimnazjum Filologiczne. Zostaje wznowiona klasa piąta. Później uruchomiona została bursa dla 30 uczniów. Prezesem Rady Opiekunskiej zostaje Tadeusz Rudowski.

1917 - Pogarszają się warunki nauki dla uczniów i pracy dla nauczycieli – nauczyciele nie są w stanie sprawdzać wieczorami zeszytów z powodu braku nafty. Młodzież działa w ramach organizacji POW. Wiosną młodzież działająca w ramach POW tworzy pluton szkolny w ramach tej organizacji. Dyrektorem Szkoły zostaje Mieczysław Pogonowski. Wznowienie klasy szóstej.

1918 - Zostaje wznowiona klasa siódma. 7 stycznia umiera pierwszy dyrektor Szkoły – Edmund Fankanowski. 12 listopada podczas rozbrajania Niemców, między innymi przez pluton szkolny POW ginie Henryk Klemens Sokalski, ówczesny drużynowy Mazowieckiej Drużyny Harcerzy im. księcia Józefa Poniatowskiego Podczas I wojny światowej oraz w walkach o granice odradzającego się państwa ginie wielu absolwentów Szkoły.

Polska

W okresie 1918 - 1939 ujednociono i rozbudowano szkolnictwo, w praktyce osiągając powszechność nauczania. Opracowano nowe programy nauczania przesiąknięte ideą wychowania patriotycznego i obywatelskiego. Do roku 1939 ogromnie wzrosła liczba uczelni akademickich i nieakademickich. Koszty kształcenia powodowały, że szkolnictwo średnie, a tym bardziej studia były elitarne. Konsekwencją odzyskania niepodległości, oraz zubożenia społeczeństwa wskutek wojny było przejście, choć nie całkowite, przez państwo szkolnictwa wszystkich szczebli. Dalej jednak pobudzenie polityczne prowadziło do tego, że społeczna praca ciągle stanowiła znaczący odcinek prac kulturalno – oświatowych. Podstawą wykształcenia było 8-klasowe gimnazjum, słabiej rozwijało się szkolnictwo zawodowe. Tzw. jędrzejewiczowska reforma powodowała, że do szkoły średniej przyjmowano po sześciu latach nauki w szkole podstawowej. Dzieliła się ona na czteroletnie gimnazjum ogólnokształcące o jednakowym programie nauczania oraz zróżnicowane dwuletnie licea ogólnokształcące lub trzyletnie licea zawodowe, w tym pedagogiczne. Absolwenci wszystkich liceów mieli prawo wstępu na studia. Cały system szkolny podporządkowano władzy państwowej. Do głównych zadań wychowawczych należało propagowanie ideologii państwowej, zwłaszcza symbolizowanej przez obóz Piłsudskiego.

Ziemia mławska

Odzyskanie niepodległości przyczyniło się do dynamicznego rozwoju życia kulturalnego w Mławie. W mieście powstały liczne placówki artystyczne i rozwinął się amatorski ruch artystyczny. W Mławie istniały 4 siedmioklasowe szkoły powszechne oraz 4 szkoły średnie. W szkołach średnich pojawiły się gazetki szkolne, mocno rozwijał się ruch artystyczny. Powszechna Spółdzielnia Spożywców założyła jedyną w mieście bibliotekę publiczną. W 1926 roku powstało w Mławie Miejskie Muzeum Regionalne. W Sali Towarzystwa „Lutnia” organizowane były systematycznie koncerty muzyczne dla szkół, a także podejmowane inicjatywy teatralne. W okresie międzywojennym rozbudowano miasto – przybyło nowych ulic, odbudowano elektrownię, wybudowano wodociąg i zaczątki kanalizacji.

Z życia Szkoły

1919 - 26 stycznia prefekta ks. E. Bieńkowskiego wybrano na posła do Sejmu Ustawodawczego. 3 maja uczniowie szkoły uczestniczą w sadzeniu Dębu Niepodległości w Mławie.

1920 - W maju, po raz pierwszy od 1914 roku, odbywają się egzaminy dojrzałości. W lipcu duża część nauczycieli i młodzieży starszych klas wstępuje do wojska. W sierpniu podczas okupacji Mławy wojska bolszewickie pustoszą budynek szkoły. W listopadzie wznowiono działalność szkoły. Szkoła została zaliczona do najlepszych i korzysta z praw kategorii „A”.

1921 - W październiku powstaje Towarzystwo Przyjaciół Gimnazjum.

1922 - 12 lutego odbyła się ceremonia przejęcia szkoły od Rady Opiekunczej przez przedstawiciela Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Nadano nową nazwę: Gimnazjum Państwowe im. Stanisława Wyspiańskiego. 13 lutego 1922 roku zmarł Bronisław Klicki, jeden z inicjatorów powstania Szkoły Handlowej i pierwszy Prezes Rady Opiekunczej Szkoły.

1927 - Drużyna harcerska została uznana za pierwszą drużynę Chorągwi Mazowieckiej.

1928 - 1 stycznia po jedenastoletniej pracy w gimnazjum ustąpił ze stanowiska

dyrektor Mieczysław Pogonowski. 15 marca dyrektorem zostaje Bolesław Jakubowski. Wprowadzono mundurki szkolne. 15 listopada otwarto świetlicę dla uczniów. 21 listopada pożar szkoły szczególnie dotknął kancelarię.

1929 - 7 lutego poświęcono sztandar szkoły z napisem: „Ojczyzna Nauka Cnota”. 8 grudnia poświęcono wzniesioną z inicjatywy Rady Pedagogicznej kaplicę szkolną.

1930 - Dyrektorem szkoły zostaje ks. prefekt Brunon Palmowski. Szkoła posiada bibliotekę dla uczniów liczącą około czterech tysięcy tomów. 23 maja ku upamiętnieniu 25-lecia istnienia Gimnazjum, Koło Rodzicielskie ufundowało wspólnie organy do kaplicy gimnazjalnej.

1931 - Z okazji XXV-lecia powstania szkoły odbył się I Zjazd Absolwentów. Została wydana księga pamiątkowa szkoły.

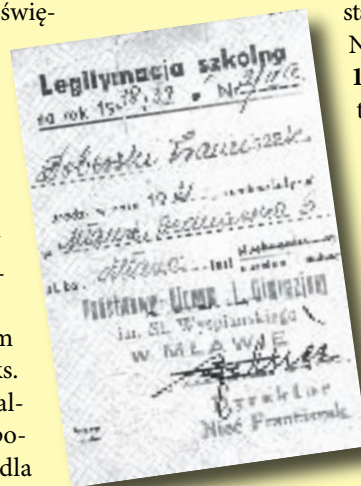
1933 - Dyrektorem zostaje Stefan Baraniecki.

1934 - Likwidacja Gimnazjum Żeńskiego. Gimnazjum męskie staje się Państwowym Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnym im. St. Wyspiańskiego. Dyrektorem został mianowany profesor Franciszek Nieć.

1936 - Odbył się II Zjazd Absolwentów i Wychowanków Państwowego Gimnazjum im. St. Wyspiańskiego w Mławie. Zbiegło się to z uroczystością wmurowania w gmachu tablicy dla uczczenia pamięci 24 wychowanków szkoły, poległych na polu chwały lub rozstrzelanych przez okupanta. Przeprowadzona zostaje nadbudowa pierwszego piętra

1937 - Powstał Hymn Szkolny. Słowa układa profesor książę Kazimierz Drucki-Lubecki,

a muzykę komponuje profesor Wacław Szwejkowski. Szkoła została wyróżniona za wysoki poziom nauczania i wychowania oraz sprawność organizacyjną w kierowaniu i zarządzaniu. Proporcem nadanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego.

Polska

Na ziemiach wcielonych bezpośrednio do Rzeszy, w tym na Północnym Mazowszu, brutalnie zlikwidowano polskie szkolnictwo oraz instytucje naukowe i kulturalne. W Generalnej Guberni zachowano szkolnictwo podstawowe i zawodowe lecz bez historii, literatury polskiej, geografii i wychowania fizycznego. Spontanicznie rozwijają się tzw. tajne komplety, szczególnie rozwijane przez różne organizacje. Po okrzepnięciu struktur polskiego państwa podziemnego tajną oświatą kierować będzie Departament Oświaty i Kultury Delegatury Rządu na Kraj. Szkołę średnią realizowano według przedwojennych programów szkolnych. Po zakończeniu okupacji niemieckiej żywiłowo odbudowywano polskie szkolnictwo. Nowe komunistyczne władze odbudowę oświaty i nauki traktowały jako zadanie priorytetowe. Początkowo utrzymano przedwojenny system oświatowy, szybko rozbudowując liczbę szkół. Dotkliwie odczuwany był brak kadry nauczycielskiej. Stąd szczególną wagę przywiązywano do tworzenia liceów pedagogicznych. Do programów nauczania wprowadzono materializm, usunięto z nich wątki antyrosyjskie. Jako przedmiot obowiązkowy wprowadzono naukę o Polsce i świecie współczesnym, natomiast religia stała się przedmiotem nieobowiązkowym.

Ziemia mławska

W 1939 roku Mława liczyła około 20000 mieszkańców. W dniach 1- 4 IX 1939r. – w bitwie pod Mławą bohatersko bronili miasta żołnierze 20 Dywizji Piechoty. W czasie okupacji Mława została włączona do Niemiec. Miasto i jego mieszkańcy ponieśli w tym okresie ogromne straty. Zginęło około 11 tys. mieszkańców, zabudowa miejska została zniszczona w 67%. Uległy zniszczeniu budynki i urządzenia szkolne, sprzęt i pomoce dydaktyczne. Część zbiorów bibliotecznych została przez okupanta zniszczona, część wywieziona do Niemiec. Hitlerowcy prowadzili politykę eksterminacyjną w stosunku do miejscowej ludności. Pierwszych większych wysiedleń z miasta dokonali w listopadzie 1939 roku. Ludność żydowska po pobycie w getcie, została wywieziona do obozów zagłady. Na terenie miasta istniał też obóz pracy przymusowej. W mieście i w okolicznych miejscowościach działał prężnie ruch oporu. Tuż przed wyzwoleniem 18 stycznia 1945 roku hitlerowcy rozstrzelali na Kalkówce 364 więźniów. W pierwszych latach powojennych następuje odbudowa miasta, zostaje przebudowany rejon rynku, trwa odbudowa szkół, domów mieszkalnych i ulic.

Z życia Szkoły

1939 - Wybuch II wojny światowej przerywa funkcjonowanie szkoły, a Waław Szwejkowski i Kazimierz Drucki-Lubecki swoją interwencją u władz niemieckich w sprawie jej majątku przypłacają życie.

W początkach września '39 roku w podziemiach szkoły mieści się ośrodek łączności 20 Dywizji Piechoty, potem szkoła dla dzieci niemieckich, żandarmeria, a nawet szpital wojskowy dla Niemców. W okresie okupacji niemieckiej wychowankowie szkoły powszechnie angażują się w różne formy oporu, a część z tych działań kontynuują po wkroczeniu wojsk

sowieckich.

1945 - Po wkroczeniu wojsk sowieckich do Mławy, pod koniec stycznia 1945 roku dochodzi do spalenia przez nie głównego budyn-

ku szkoły. W lutym szkoła wznawia swoją działalność. Początkowo zajęcia odbywają się w domu p. Pawelskich i nowego dyrektora Zygmunta Uzarowicza – gorliwe, przyspieszone „nadrabianie” zaległości.

Wznawiają aktywność drużyny harcerskie: I MDH im. ks. Józefa

Poniatowskiego i I ŻDH im. Zuzanny Morawskiej. Powstaje Samorząd Szkolny, którego opiekunem zostaje Bronisław Miecznik, a także działają OMT TUR i ZWM Wici. Do pierwszej

matury przystąpiło 41 osób.

1946 - Zajęcia odbywają się dwuzmianowo w niespalonych dwóch parterowych budynkach w obrębie zespołu szkolnego przy ul. Wyspiańskiego.

Profesor Anyszko zorganizował dla młodzieży wiejskiej prywatny internat w domu państwa Siemianowskich i w Rynku. Dzięki utworzonemu Komitetowi Odbudowy Liceum, którego przewodniczącym był Antoni Pazik, a skarbnikiem pan Pszczołkowski rozpoczyna się odgruzowanie szkoły. Starosta Mławski Stanisław Bidonowicz rozesłał po trzech powiatach cegiełki na rozbudowę szkoły.

1948 - Główny budynek został doprowadzony do stanu używalności. Szkoła zaczyna nosić nazwę: Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Wyspiańskiego i nowe oznaczenia klas od VIII do XI. Ma miejsce przebudowa internatu i podział na męski i żeński. Intensywnie rozbudowuje się Związek Młodzieży Polskiej. 10 października odbyła się ekshumacja zwłok absolwenta Państwowego Gimnazjum i Liceum w Mławie magistra praw Antoniego Załęskiego „Torfa” – komendanta Podokręgu BCH – „Wkra”, zamordowanego przez Gestapo w Ciechanowie.

Polska

Pod hasłem „światopoglądu naukowego” z programów nauczania ostatecznie usunięto treści niematerialistyczne, szczególnie religijne. Zakładano całość przekazywanej wiedzy - w duchu walki klas, „postępu”, ateizmu, przyjaźni polsko - radzieckiej, antyniemieckości i antyimperializmu. Stopniowo likwidowane są szkoły prywatne, w tym kościelne. Centralizacja organizacji młodzieżowych w ramach ZMP, który w 1955 roku liczył 2 miliony członków. Realizował politykę partii komunistycznej w środowiskach młodych ludzi. Do jego zadań należało m.in. kontrola programów nauczania i pracy nauczycieli, mobilizowanie do uczestnictwa w różnego rodzaju akcjach. Podobnie organizacje zawodowe zrzeszono w Centralnej Radzie Związków Zawodowych, a w środowisku nauczycielskim monopol uzyskał ZNP. Na lata 1949 - 1951 przypadł szczytowy okres walki z analfabetyzmem. W związku z planem szybkiego rozbudowy przemysłu ciężkiego położono nacisk na rozbudowę szkolnictwa zawodowego. Poprzez upowszechnienie szkolnictwa podstawowego i średniego, a szczególnie rozbudowanie systemu form kształcenia zaocznego i wieczorowego obniżył się poziom wykształcenia. W systemie zatrudnienia w szkolnictwie, szczególnie zarządzania, od kwalifikacji ważniejsza będzie lojalność ideologiczna.

Ziemia mławska

W Mławie podobnie jak w całej Polsce okres ten upływa pod znakiem realizacji „planu trzyletniego” i „sześciolatniego”. Budowane są nowe szkoły, uruchamiane zakłady przemysłowe - Przetwórnia Owoców i Warzyw w Turzy Małej, Zakład Mleczarski przeniesiony z Windyk do Mławy, Powiatowe Przedsiębiorstwo Transportowe przekształcone w Ekspozyturę PKS. W tym okresie też trwają prace nad elektryfikacją miasta i okolicznych wiosek. W tym okresie w mieście funkcjonuje pięć szkół podstawowych i cztery szkoły ponadpodstawowe. Następuje likwidacja drużyn harcerskich oraz włączanie ich wraz z ZMW”Wici” OM TUR do intensywnie rozbudowującego się Związku Młodzieży Polskiej. ZMP uczestniczy w akcjach propagandowych w Mławie, jak i wyjazdach w teren w celu propagowania idei kolektywizacji. Stacjonujący w Mławie oddział żołnierzy Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego prowadzą działania zbrojne przeciwko podziemiemu niepodległościowemu. Pod Niedziałkami zostaje rozbity oddział „Puszczyka”.

Z życia Szkoły

1950 - Od tego roku następuje zmiana w notowaniu postępów w nauce uczniów - początek oznaczania częstych ocen w dziennikach, zamiast w prywatnych notesach. Została zakończona odbudowa głównego gmachu, ale niestety, radość z uzyskania nowych pomieszczeń nie trwała zbyt długo, ponieważ pierwsze piętro przydzielono Liceum Pedagogicznemu.

1951 - Zostają aresztowani i skazani na kilka miesięcy więzienia profesor Stanisław Anyszko i woźny Antoni Burakowski, za współpracę z oddziałem Wacława Grabowskiego „Puszczyka” - absolwenta naszej Szkoły z roku 1939. W parafii św. Stanisława B.M. prowadzona jest katechizacja w salkach parafialnych dla młodzieży Liceum. Dyrektorem zostaje mianowany Ignacy Lewandowski, a jego zastępcą Stanisław Brzozowski. Nasila się ideologizacja wychowania. Przedstawiciele ZMP uczestniczą w posiedzeniach Rady Pedagogicznej i kontrolują poglądy nauczycieli.

1952 - Ciężką atmosferę tamtego okresu objaśnia zorganizowanie w szkole

uroczystego poranka ku czci Józefa Stalina. Rodzice próbują wyrażać swe niezadolenie ze zbyt intensywnego angażowania młodzieży w akcje społeczne i ideologiczne, co - według nich - wpływa niekorzystnie na poziom nauczania.

1953 - Parafia uzyskuje oficjalne pozwolenie - na krótko - na nauczanie religii w salkach katechetycznych.

1954 - Szkoła zyskuje nową stołówkę internatu na 180 osób. Ma miejsce odbudowa wypalonego budynku mieszkalnego dla dyrektora szkoły i nauczycieli. Zostają zorganizowane klaso-pracownie: do fizyki, biologii, chemii, przysposobienia wojskowego i gabinet dentystyczny. Zostały rozpoczęte prace przygotowawcze do budowy sali gimnastycznej. Dołączono do sieci kanalizacyjnej.

1956 - 30 czerwca odbywa się III Zjazd Absolwentów, który zgromadził 250 absolwentów. Dla jego upamiętnienia została ufundowana Księga pamiątkowa, która stała się przyczynkiem do stworze-

nia powojennej kroniki szkoły. Kronika była prowadzona przez wiele kolejnych lat. Pierwszego wpisu do Księgi Kroniki dokonał wychowanek gimnazjum w latach 1917/20 - Minister Stefan Matuszewski, członek Rady Ministrów. Słabnie aktywność struktur ZMP. 18 listopada ogólne zebranie rodziców jednogłośnie domaga się „...przywrócenia wykładów nauki religii w szkole w godzinach lekcyjnych, w ramach obowiązującego programu szkolnego”, co następuje 9 grudnia w kościele Świętej Trójcy zgody władz partyjno-rządowych na lekcje religii w szkole. Następuje odbudowa drużyny harcerskiej wspierana wśród rodziców przez Koło Miłośników Harcerstwa. Koło Polonistów pod kierunkiem J. Wytwickiej wystawia „Wesele” Stanisława Wyspiańskiego w pięćdziesięciolecie śmierci pisarza. Powstają nowe koła przedmiotowe: Koło Historyków (B. Miecznik), Koło Krajoznawcze (Z. Bienkowska), Koło matematyków (St. Anyszko), Koło Fizyków (Wł. Beksa), Koło Biologów pod kierunkiem H. Felczaka. Uczniowie pod kierunkiem profesora Henryka Felczaka zakładają i prowadzą ogród szkolny.

Polska

Na fali ożywienia społecznego odnowione władze komunistyczne tolerują przywrócenie nauczania religii w szkołach, ale jako przedmiotu nieobowiązkowego. Początkowo zmniejszy się nacisk ideologiczny w wychowaniu. Ożywiła się działalność społeczna, w dotychczasowych strukturach, jak i klubach dyskusyjnych, stowarzyszeniach regionalnych. Umocnienie się u władzy ekipy Gomułki ponownie zwiększa nacisk ideologiczny w wychowaniu szkolnym. W 1961 pod hasłem świeckości wznowiono ateizację szkoły. Usunięto lekcje religii ze szkół, a nawet poddano nadzorowi Ministerstwa Oświaty punkty katechetyczne. Zakazano nauczania religii zakonnikom, a osoby świeckie musiały mieć zezwolenie władz oświatowych. Usunięto wszelkie symbole religijne z sal lekcyjnych. Rywalizując z Kościołem katolickim obchodami Tysiąclecia Państwa Polskiego o wpływ na kształtowanie świadomości społecznej, podjęto mobilizację budowy 1000 szkół. Poprawiła się baza lokalowa, niestety centralnie koordynowana akcja nie uwzględniła potrzeb środowiskowych. Wprowadzono 8-letni cykl nauki w szkołach podstawowych. W 1971 proklamowano politykę upowszechnienia wykształcenia średniego. Podjęto plany wprowadzenia powszechnej 10-letniej szkoły średniej i na jej podbudowie dwuletnich liceów i techników zawodowych.

Ziemia mławska

W czasie „odwilży październikowej” dochodzi do rozpadu wielu przymusowo powstałych spółdzielni produkcyjnych. Ożywia się działalność organizacji społecznych. Powstaje regionalne Towarzystwo Miłośników Ziemi Mławskiej, otwarte zostaje Muzeum Ziemi Zakrzeńskiej. Ukazują się publikacje regionalne, fundowane są tablice okolicznościowe, pomniki, np.: mauzoleum bitwy pod Mławą na Uniszkach z Pomnikiem Piechura. Rozwijają się zakłady przemysłowe, m.in. Mławska Fabryka Obuwia, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, Zakłady Mięsne. Wybudowane zostają osiedla przy ul. Chrobrego, Grzebskiego, następnie Płockiej i Sienkiewicza. Powstają nowe szkoły średnie - Technikum Gastronomiczne i Technikum Przemysłu Rolno - Spożywczego. Nowe budynki uzyskuje Zespół Szkół Ekonomicznych i Technikum Budowlane. Liczba mieszkańców Mławy zmienia się z 14,9 tys. w 1959 roku do 21,7 tys. w 1973 roku. Podczas reformy administracyjnej w 1975 roku zostaje zlikwidowany powiat mławski, a jego gminy włączone zostają do województwa ciechanowskiego.

Z życia Szkoły

1957 - Stanisław Anyszko został wicedyrektorem szkoły.

1958 - Rozpoczęto budowę sali gimnastycznej.

1959 - 27 czerwca odbył się IV Zjazd Absolwentów Liceum i Gimnazjum. W budynku szkoły zaczęło działać samodzielne Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących w Mławie.

1960 - Ponowne usunięcie nauki religii ze szkoły i wzrósł nacisk na „świeckie” areligijne wychowanie. Staje się to powodem usunięcia ze szkoły profesora Beksy.

1962 - 19 maja przekazanie przez Komitet Rodzicielski szkole sali gimnastycznej i warsztatów zajęć technicznych. 29 czerwca przekazano Sztandar Szkoły według projektu wychowanka F. Pasmowskiego.

1964 - 19 kwietnia zostaje pochowany na mławskim cmentarzu wspinały pedagog, przyjaciel młodzieży - Zygmunt Uzarowicz. Uczniowie uczestniczyli w sypaniu kopca Powstańców Styczniowych. Powstała orkiestra szkolna.

1965 - Rozpoczęła aktywność Liga Obrony Kraju. Po raz pierwszy publicznie wystąpił recytatorsko - śpiewaczy zespół „Wiolinki” prowadzony przez prof. E. Łaciaka.

1966 - Szkoła została odznaczona odznaką „Tysiąclecia Państwa Polskiego”.

1968 - 20 stycznia odbywa się uroczystość przekazania nowego budynku mieszkalnego dla nauczycieli. Szkolne koło PCK otrzymało odznakę „50-lecia PCK”. Młodzież i nauczyciele byli przesłuchiwanymi z powodu kolportowania w okresie wydarzeń „marcowych” ulotek antykomunistycznych, typu „Precz z faszystowską Komuną”.

1969 - Urządzenie pracowni muzycznej i zaopatrzenie jej w instrumenty muzyczne.

1972 - Dyrektorem szkoły zostaje Eugeniusz Łaciak. Udekorowanie sztandaru szkoły jako pierwszego w województwie odznaką „ Za zasługi dla Związku Bojowników o Wolność i Demokrację”.

1975 - Zostaje organizowany polsko-francuski obóz naukowy mający na celu doskonalenie języka francuskiego.

1978 - Trwa rozbudowa trzech budynków internackich. Szkoła została wyróżniona dyplomem za osiągnięcia w pracy z uczniem zdolnym i zajęcie III miejsca w olimpiadach przedmiotowych woj. ciechanowskiego. V Zjazd Absolwentów i Wychowanków Liceum.

1979 - Szkoła ponownie została wyróżniona dyplomem za osiągnięcia w pracy

z uczniem zdolnym i zajęcie III miejsca w olimpiadach przedmiotowych woj. ciechanowskiego.

1980 - Założenie szkolnej „Solidarności” zrzeszającej prawie ogół nauczycieli. Rozpoczyna działalność zastęp harcerski „Sokoły”, nawiązujący do tradycji 1MDH im. ks. Józefa Poniatowskiego.

1981 - Zawieszenie działalności większości organizacji nauczycielskich i uczniowskich.

1982 - W szkole funkcjonuje Harcerska Drużyna Żeglarska „Amar”.

1983 - ZNP wznawia swoją działalność.

1984 - Ingerencja Komitetu Miejskiego PZPR w związku z uczestnictwem w opłaku klasowym ks. Tadeusza Łebkowskiego.

1985 - Kształtowanie się zwyczajów uroczystych Mszy św. dla maturzystów z udziałem ks. Biskupa Płockiego.

1985 - Mianowanie nowego dyrektora szkoły mgr Jana Brody. Zapada decyzja o rozbudowie szkoły.

1987 - 27 czerwca rusza budowa nowego skrzydła szkoły.

1988 - Zostaje uruchomiona pracownia komputerowa

1989 - 28 sierpnia następuje przekazanie do użytkowania budynku nowego skrzydła szkoły.

Polska

Reformy oświaty osiągały w kolejnych fazach transformacji ustrojowej w Polsce (1989–2002) różne stadia rozwoju. W rezultacie zmian w sferze zarządzania oświatą szkoły otrzymały dość szeroki zakres autonomii, a dyrektorzy i nauczyciele uzyskali uprawnienia do bardziej elastycznej realizacji programów nauczania oraz tworzenia klas autorskich. Do szkół i przedszkoli została wprowadzona nauka religii. Nałożenie na gminy obowiązku utrzymywania przedszkoli doprowadziło do spadku ich liczby. Wdrożony w roku 1991 program oszczędnościowy wiązał się ze zmniejszeniem tygodniowej liczby godzin lekcyjnych oraz ograniczeniem działalności pozalekcyjnej szkół. W 1996 roku zakończył się zapoczątkowany pięć lat wcześniej proces przejmowania szkół podstawowych przez gminy. Uchwalona 1997 przez sejm Konstytucja RP wydłużyła obowiązek nauki do 18. roku życia oraz zobowiązała władze publiczne do zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia. 1999 została wdrożona reforma ustrojowa systemu oświatowego. Kuratoria oświaty przestały być organami prowadzącymi dla placówek oświatowych, kontrola obowiązku szkolnego przeszła do zakresu zadań dyrektora szkoły, natomiast prowadzenie poszczególnych szkół stało się zadaniem odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego. Zaczęły coraz liczniej powstawać szkoły niepubliczne.

Ziemia mławska

W 1990 roku Mława i inne gminy ziemi mławskiej stały się samorządowymi gminami. Pierwsze lata spowodowały skupienie się wspólnot terytorialnych na uregulowaniu spraw własnościowych i rozbudowie zaniedbanej infrastruktury komunalnej. Załamanie dotychczasowych dużych przedsiębiorstw takich jak Fabryka Obuwia Syrena czy Zakładów Mięsnych powoduje znaczny wzrost bezrobocia i pogarsza sytuację materialną mieszkańców. Stopniowo powstawały jednak nowe zakłady, np.: Curtis, ale i liczne nowe zakłady obuwnicze, czy mięsne. Przejęcie przez gminy prowadzenia szkół podstawowych i gimnazjów spowodowało większą troskę o ich stan, a w gminach wiejskich wybudowano nowe siedziby gimnazjów. Powstanie w 1999 roku samorządowego powiatu mławskiego zwiększyło możliwości wpływu mieszkańców na rozwiązywanie problemów dotyczących całej ziemi mławskiej. W sferze oświaty Powiat Mławski przejął prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych. Wspólnie z Miastem Mławą pobudowano Mławską Halę Sportową. Mława stała się siedzibą Instytutu Filologiczno-Historycznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie.

Z życia Szkoły

1990 - Mianowanie dyrektorem mgr Czesława Talarka.

1991 - W gmachu Szkoły zostaje wmurowana tablica upamiętniająca członków plutonu szkolnego POW z 1918 roku.

1992 - Przeprowadzenie pierwszego w dziejach szkoły konkursu, w wyniku którego dyrektorem został mgr Czesław Talarek. Z inicjatywy Rady Rodziców odnowiono elewację starej części Szkoły. 5 – 7 czerwca odbywa się VI Zjazd Absolwentów i Wychowanków liceum Ogólnokształcącego w Mławie. Podczas Zjazdu następuje wmurowanie gmachu szkoły tablicy ku czci poległych i pomordowanych nauczycieli i wychowanków szkoły. 28 listopada przed gmachem szkoły zostaje odsłonięte popiersie z brązu patrona szkoły Stanisława Wyspiańskiego.

1994 - Powstają nowe profile klas: humanistyczno-teatralny, matematyczno-informatyczny i menedżerski.

1995 - Powstaje nowy profil humanistyczno-dziennikarski.

1996 - W listopadzie wicedyrektor P. Kubiński nawiązuje współpracę ze szkołą Platenskolan w Motali.

1997 - W drodze konkursu dyrektorem szkoły zostaje Przemysław Kubiński.

W klasach czwartych zostały wprowadzone zajęcia fakultatywne. 13-15 czerwca z okazji Jubileuszu 90-lecia szkoły odbywa się VII Zjazd Absolwentów. Wizyta gości z Motali, która miała na celu omówienie zasad współpracy szkół. Powstanie Stowarzyszenia Absolwentów i Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. St. Wyspiańskiego w Mławie. Szkoła zostaje odznaczona przez Zarząd Główny Związku Sybiraków Honorową Odznaką Sybiraka.

1998 - W kwietniu została powołana Fundacja Korzybskich. Jej celem jest wspieranie nauki i kultury poprzez pomoc finansową dla niezamożnych i zdolnych uczniów I LO. W dniach 20 – 24 listopada do Szwecji wyjeżdża grupa nauczycieli naszej szkoły na zaproszenie dyrektora szkoły sportowej w Motali.

1999 - 15 – 19 grudnia młodzież naszej szkoły przebywała z wizytą w Szwecji w Platenskolan.

2001 - W dniach 31 maja - 1 czerwca z inicjatywy Samorządu Uczniowskiego

I LO wspólnie z samorządami innych mławskich liceów organizuje I Święto Licealistów – „Licealia”. 8 września został nadany szkole medal pamiątkowy w X rocznicę powstania Związku Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych

za wieloletnią współpracę. Zostaje wymieniona kotłownia węglowo-koksowa na gazową. Szkoła otrzymuje od MEN w ramach programu „Internet w liceum” 16 stanowiskową pracownię komputerową ze stałym łączem internetowym oraz 4 komputery

do centrum informacyjnego w bibliotece szkolnej. Uroczomienie szkolnej kawiarenki „Wyspianka”.

2002 - Samorząd Uczniowski po raz pierwszy organizuje w I LO sztab X Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. 7 – 9 czerwca odbywa się VIII Zjazd Absolwentów. 11 czerwca Szkolny Klub Europejski organizuje konferencję „My młodzi w Europie”.

Polska

Reforma oświaty objęła szkoły średnie w 2002 roku. Zgodnie z jej założeniami, do szkół ponadgimnazjalnych należą 3-letnie licea ogólnokształcące i profilowane, oraz 4-letnie technika i 2-3-letnie szkoły zawodowe. Realizują one wspólny dla wszystkich uczniów kanon kształcenia ogólnego oraz kształcenie w danym profilu - oparty bądź na rozszerzonym programie grupy przedmiotów ogólnokształcących, bądź zajęć kształcenia zawodowego. Od 2005 roku odbywa się zewnętrzny egzamin maturalny. Dość liczna rzesza czynnych nauczycieli podnosi swoje kwalifikacje na studiach podyplomowych, zaocznych bądź wieczorowych. Dzięki nowelizacji Karty nauczyciela (2000) wprowadzono nowy system awansu zawodowego. Zmiana statusu i sposobu awansu nauczycieli ma na celu zagwarantowanie racjonalnej oceny pracy pedagogów, powiązanie wynagrodzenia z jakością ich pracy oraz zobowiązanie ich do ustawicznego samodoskonalenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Rozpoczynają pracę jako nauczyciele stażysty, przez kontraktowych, mianowanych, po dyplomowanych. Przewiduje się wprowadzenie jeszcze tytułu – profesora oświaty. Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym od kilkunastu lat jest stały wzrost liczby osób legitymujących się wykształceniem ponadpodstawowym i wyższym.

Ziemia mławska

Rada Miejska w Mławie 12 października 2003 roku przyjmuje uchwałę o nadaniu Honorowego Obywatelstwa miasta Mławy – papieżowi Janowi Pawłowi II w 25-rocnicę pontyfikatu. Rozwój gospodarki rynkowej, zwiększenie kompetencji samorządów gminnych i powstanie samorządowego powiatu, dostępność funduszy unijnych spowodowało nie tylko większe możliwości inwestycyjne samorządów, ale i stopniowe poprawianie się sytuacji materialnej mieszkańców ziemi mławskiej. Mława staje się miejscem rozwoju LG Elektroniks i zakładów kooperujących. Unowocześnia się produkcja rolnicza. Obszar powiatu mławskiego i sąsiedniego żuromińskiego to praktycznie Zawkrzeński Okręg Drobiarski. Znacząco przybywa w tym okresie nowych obiektów sportowych, liczne szkoły uzyskują nowe sale gimnastyczne, powstaje basen miejski, odnawiane są budynki szkolne. Mława liczy około 30 tys., a powiat mławski blisko 76 tys. mieszkańców.

Z życia Szkoły

2002 - W czerwcu odbywa się po rocznej przerwie, nabór do klasy pierwszej zreformowanego trzyletniego liceum. W sierpniu Samorząd powiatowy likwiduje internat przy I LO. 1 września razem z uczniami klas trzecich i czwartych liceum czteroletniego, rok szkolny rozpoczynają pierwszoklasiści „nowego liceum”.

2002 - Wprowadzone zostają nowe zasady przydzielania oddziałom przedmiotów realizowanych programem rozszerzonym i w związku z tym, nowe nazwy klas: „Ksenofont”, „Pitagoras”, „Hipokrates”, „Sokrates”.

2003 - 22 maja została zorganizowana w szkole przez Klub Europejski konferencja na temat „Polskie szanse i obawy przed przystąpieniem do Unii. Gościem honorowym była Róża Thun Niemiec i Hiszpani. 23 listopada rusza trzyletni program Sokrates – Comenius „My inasi europejscy przyjaciele w drodze do Santiago de Compostella”, we współpracy ze szkołami z Norwegii, Niemczech i Norwegii. Uroczyste rozpoczęcie programu w I LO.

2004 - Wyjazd wicedyrektora szkoły M. Luberadzkiej z nauczycielami do Niemiec na spotkanie robocze w ramach programu Sokrates – Comenius, 29 kwietnia

Szkony Klub Europejski organizuje konkurs dla uczniów „Europejska Ulica”. W dniu tym odbywa się też seminarium poświęcone przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W okresie wakacyjnym przeprowadzony został kapitalny remont biblioteki. Teren przed szkołą wyłożono nową kostką brukową i odtworzono zieleńce. Rozpoczyna się współpraca ze szkołą w Rosieniach na Litwie. Tematem dotychczasowej współpracy było „Dziedzictwo kulturowe polskiego

M a z o w s z a i litewskiej Żmudzi. 14 października 11 nauczycieli Liceum zostaje odznaczonych medalem Komisji Edukacji Narodowej.

2005 - Wyjazd grupy nauczycieli i uczniów do Norwegii w ramach realizacji programu „My i nasi europejscy przyjaciele w drodze do Santiago de Compostella. Realizacja współpracy ze szkoła litwską z Rosieni w Mławie. W programie wspólne warsz-

taty, wycieczki do Warszawy i Sierpca. W okresie ferii zimowych zostaje przeprowadzony kapitalny remont pokoju nauczycielskiego i kilku sal lekcyjnych. W szkole odbywają się uroczystości związane ze śmiercią Jana Pawła II. Klub „Pokolenie JP II” realizuje spotkania poświęcone Papieżowi Janowi Pawłowi

II i odbywa I pielgrzymkę rowerową do Rostkowa.

2006 - w marcu wyjazd dyrektora szkoły oraz grupy nauczycieli i uczniów do Hiszpanii w ramach programu Sokrates-Comenius. Klub „Pokolenie JP II” odbywa pielgrzymkę rowerową do Częstochowy. W czerwcu przyjazd nauczycieli z Hiszpanii i zakończenie współpracy. 8 września inauguracja obchodów 100-lecia Szkoły połączona z wmurowaniem aktu erekcyjnego pod budowę sali gimnastycznej.

2007 - 1 czerwca wizyta uczniów i nauczycieli z Litwy. Prezentacje i wspólne zabawy sportowe. IX Zjazd Absolwentów połączony z otwarciem nowej sali gimnastycznej.

